

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

OBCE PALÁRIKOVO

na roky 2011 - 2014

Prerokovaný a schválený uznesením Obecného zastupiteľstva Palárikovo
číslo : 06/110922 dňa 22.09.2011

OBSAH

ÚVOD

1 VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

1.1 Právny rámec poskytovania sociálnych služieb

1.2 Analýza sociologických a demografických údajov obce

1.3 Analýza stavu poskytovaných sociálnych služieb podľa cieľových skupín

1.4 Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb

1.5 SWOT analýza v sociálnej oblasti obce

2 CIELE A PRIORITY ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

2.1 Rozvoj ambulantných a pobytových sociálnych služieb

2.2 Časový plán realizácie komunitného plánu sociálnych služieb

2.3 Spôsob vyhodnocovania komunitného plánu sociálnych služieb

ZÁVER

ÚVOD

Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby jeho obyvateľov. Základným riadiacim dokumentom, ktorý usmerňuje všetky plánované rozvojové aktivity obce je Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Kompetencie obcí v sociálnej oblasti sú rozsiahle a dotýkajú sa všetkých oblastí sociálneho zabezpečenia. Obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej aj sociálnej núdze občanov, sociálnej pomoci, sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a najmä v oblasti sociálnych služieb.

Zákon o sociálnych službách § 83 ukladá obciam a mestám vypracúvať komunitný plán sociálnych služieb v spolupráci s inými poskytovateľmi sociálnych služieb a prijímateľmi sociálnych služieb v územnom obvode obce.

Zmyslom komunitného plánovania je aktivizácia obyvateľstva a skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným, koordinovaným postupom.

Cieľom komunitného plánovania sociálnych služieb je:

- posilňovať sociálnu súdržnosť všetkých obyvateľov obce,
- predísť sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín,
- opäť vtiahnuť do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji (v niektorých prípadoch predstavujú pre obyvateľov hrozbu, či vyvolávajú strach a neistotu).

Výsledkom komunitného plánovania by mala byť odpoveď na otázky typu:

- Aké sociálne služby treba vytvoriť?
- Aké sociálne skupiny potrebujú zvýšenú starostlivosť?
- Aké má obec ľudské, materiálne a finančné zdroje na poskytovanie sociálnych služieb?

Komunitný plán obce sa vypracúva v súlade s národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb s ohľadom na miestne špecifiká a potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb poskytovaných v územnom obvode obce, obec určuje potreby rozvoja sociálnych služieb a tiež určuje personálne, finančné, prevádzkové a organizačné podmienky na zabezpečenie sociálnych služieb.

Očakávaným stavom je posilňovanie základných funkcií rodiny, stabilizácia mladých kvalifikovaných ľudí, adresné poskytovanie kvalitných služieb a podpora mladých rodín, rodín s deťmi ako aj marginalizovaných skupín obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc a sociálne služby.

1 VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA POSKYTOVANIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Pri komunitnom plánovaní je potrebné zväžiť potreby občanov a ich dopyt po sociálnych službách, potreby a možnosti poskytovateľov sociálnych služieb a možnosti a podmienky tých, ktorí poskytujú zdroje na napĺňanie potrieb komunity. V záujme napĺňania spoločnej predstavy o budúcnosti sociálnych služieb v danej komunite spolu kooperujú:

- objednávatel' služieb – je zodpovedný za zaistenie sociálnych služieb v danej lokalite (obec)
- poskytovateľ služieb – subjekt poskytujúci sociálne služby
- prijímateľ služieb – osoba, ktorá využíva sociálne služby, pretože sa ocitla v nepriaznivej sociálnej situácii.

Prijatím zákona NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009 sa stanovili nové postupy a formy poskytovania sociálnych služieb. V zákone o sociálnych službách sú podrobne upravené povinnosti poskytovateľa sociálnej služby. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa sociálnych služieb vypracovať a dodržiavať procedurálne, personálne a prevádzkové podmienky poskytovania sociálnych služieb tzv. štandardy kvality.

1.1 Právny rámec poskytovania sociálnych služieb

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do 5 skupín v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené:

1. **sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb** (nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízkoprahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania),
2. **sociálne služby na podporu rodiny s deťmi** (pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania rodinného života, zariadenie dočasnej starostlivosti o deti, nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu),

3. **sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku** (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská a predčitateľská služba, tlmočnícka služba, sprostredkovanie osobnej asistencie, požičiavanie pomôcok),
4. **sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií** (monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií),
5. **podporné služby** (odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, denné centrum, integračné centrum, jedáleň, práčovňa, stredisko osobnej hygieny).

Štát priamo v § 83, odsek 2 zákona 448/2008 Z. z. o sociálnych službách ukladá obci vypracovanie a schválenie komunitného plánu sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb, v ktorom zohľadní miestne špecifiká a potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb poskytovaných na území obce a určí personálne, finančné, prevádzkové a organizačné podmienky na ich zabezpečenie.

MPSVR SR v júni 2009 vydalo Národné priority rozvoja sociálnych služieb ako záväzný dokument, vypracovaný v súlade so zákonom slúžiaci ako nástroj štátnej politiky rozvoja sociálnych služieb a taktiež systémovým vyjadrením záujmov, úloh a podporných opatrení vlády SR v tejto oblasti. Národné priority rozvoja sociálnych služieb sú odzrkadlením reálnej situácie poskytovania sociálnych služieb v SR (najmä ich nedostupnosť, nedostatočné materiálne technické zabezpečenie, personálne podmienky poskytovania sociálnych služieb) a vychádzajú z potrieb identifikovaných v rámci SR a zároveň z priorít Európskeho spoločenstva (dostupnosť, prístupnosť sociálnych služieb, ich finančná udržateľnosť).

Jedným z prierezových princípov národných priorít je deinštitucionalizácia sociálnych služieb a postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb a prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu) a podpora poskytovania terénnych a ambulatných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom. Rozvoj sociálnych služieb je jedným z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, a preto je nevyhnutné, aby obec zohľadňovala rozvoj sociálnych služieb v súlade so stanovenými národnými prioritami.

Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny spracovalo v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov **Národné priority rozvoja sociálnych služieb do roku 2013**. V rámci týchto priorít sú stanovené:

A/ Hlavné ciele rozvoja sociálnych služieb

B/ Priority rozvoja sociálnych služieb

A . Hlavné ciele rozvoja sociálnych služieb:

1. Zabezpečenie práva občanov na sociálne služby
2. Zvýšenie kvality a dostupnosti sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj nedostatkových alebo chýbajúcich služieb.

B. Priority rozvoja sociálnych služieb

Priorita č. 1

Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb.

Priorita č. 2

Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom.

Priorita č. 3

Zvýšenie kvality a humanizácia poskytovania sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb.

Priorita č. 4

Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb.

Ciele a priority stanovené v Národných prioritách rozvoja sociálnych služieb majú podľa zákona o sociálnych službách obce a samosprávne kraje následne rozpracovať. Vo svojich komunitných plánoch sociálnych služieb majú prijať konkrétne úlohy a opatrenia na zabezpečenie ich rozvoja. Tieto aktivity je potrebné zabezpečiť na základe analýzy poskytovaných sociálnych služieb, potrieb a tradícií svojho územia.

1.2 Analýza sociologických a demografických údajov obce

Sociálna analýza má za cieľ porovnať aktuálny stav sociálnych služieb, ich súčasnú opodstatnenosť s predpokladanými potrebami v budúcnosti. Analýza vychádza z demografických údajov obce, vekovej štruktúry občanov a dostupných sociálnych ukazovateľov. Výpočet a modelovanie budúcich služieb bolo spracované na základe manuálu „*Mini príručka pre Komunitné plánovanie sociálnych služieb*“, SOCIA – nadácia na podporu sociálnych zmien, 2004.

Obec Palárikovo leží na juhozápadnom Slovensku v Podunajskej nížine, 12 km od okresného mesta Nové Zámky. Z hľadiska územného členenia patrí do Nitrianskeho samosprávneho kraja. Celý kataster obce má rovinný charakter. Obec Palárikovo leží v nadmorskej výške 110 – 121 metrov n.m. Obec sa rozprestiera po dvoch stranách umelého odvodového kanála nazývaného Cergát. Zástavbu tvoria prevažne rodinné domy. Centrum tvorí občianska vybavenosť: pošta, nákupné stredisko, zdravotnícke zariadenie, dom kultúry, obecný úrad a základná škola s materskou školou. Obec je bohatá na zeleň a pamätihodnosti ako je kostol sv. Jána Nepomuckého, kaštieľ, drevená vodáreň, pomníky a sochy. Obyvateľov obce tvoria obyvatelia slovenskej národnosti.

- **obyvateľstvo**

Obec Palárikovo má v súčasnosti približne 4400 obyvateľov. Vekové zloženie obyvateľstva je nasledovné :

Počet obyvateľov	k 1. 6. 2011
do 18 rokov	798
19 – 30 rokov	819
31 – 40 rokov	729
41 – 50 rokov	547
51 – 60 rokov	636
61 – 70 rokov	446
71 a viac	410

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE PALÁRIKOVO

V predproduktívnom veku (od 0 do 18 rokov) je v súčasnom období celkovo 798 obyvateľov obce, v produktívnom veku (od 19 do 60 rokov) je 2731 obyvateľov a v poproduktívnom veku (nad 60 rokov) je to 856 obyvateľov.

Domácnosť s osamelým jedincom – senior nad 65 rokov	-	46
Domácnosť s osamelým párom	-	52
Počet nezamestnaných v obci	-	300
Počet dlhodobo nezamestnaných	-	240
Počet rodín s dvoma nezamestnanými rodičmi	-	22
Občania so ZŤP	-	81

Z pohľadu prirodzenej reprodukcie obyvateľstva možno vyčíslieť, že v roku 2010 sa v obci eviduje 58 narodených detí a 51 úmrtí. Na základe vyššie uvedeného je zrejmé, že globálny problém starnutia populácie je aktuálny aj v našej obci a v budúcnosti značne ovplyvní rozpočet obce v oblasti sociálneho zabezpečenia. Navyše treba mať na zreteli aj neuspokojivý vývoj zdravotného stavu nášho obyvateľstva.

- **školsťvo**

Základnú školu v obci v súčasnosti navštevuje 281 žiakov a materskú školu 104 detí. Škola má k dispozícii výchovného poradcu, ktorý v prípade vyskytnutia problému spolupracuje s učiteľmi školy, s rodičmi dieťaťa ako aj s dieťaťom. V prípade problémových žiakov (správanie, školská dochádzka, nepospievanie) sú do školy na osobný pohovor predvolaní rodičia dieťaťa, kde je prítomný aj výchovný poradca, triedny učiteľ dieťaťa, rodičia dieťaťa a riaditeľ školy. Škola v prípade potreby, spravidla na základe dožiadania OcÚ, realizuje návštevu rodiny dieťaťa. V priestoroch MŠ sa plánuje dobudovanie areálu na detské relaxačné činnosti. Deti z MŠ a žiaci zo ZŠ aktívne využívajú školský dvor a trávnatú plochu na pohybovo-relaxačné činnosti, dobudované sú 2 pieskoviská, preliezková zostava a na dopravnú výchovu sa využíva novovybudované dopravné ihrisko. Vychádzame z toho, že atraktívne a dostupné lokality na športové vyžitie a iné prirodzene riadené zábavné aktivity na vyplnenie voľného času detí a mládeže sú pomerne účinným nástrojom prevencie závislostí, respektíve iných sociálnopatologických javov.

- **služby**

V obci sú dostupné služby ako sú obchody, pošta, zdravotné strediská, lekárne, základná škola s MŠ. Ďalšími poskytovanými službami pre občanov obce je kaderníctvo, kozmetika, manikúra a pedikúra,

autoservis, pneuservis, chránená dielňa VECTOR - výroba reklamných predmetov, sklenárstvo, kamenárstvo a autoškola.

- **nezamestnanosť**

Zamestnanosť, respektíve sledovanie vývoja miery nezamestnanosti je jednou z najdôležitejších makroekonomických činností. O vývoji nezamestnanosti v obci Palárikovo vypovedá údaj ÚPSVaR Nové Zámky o počte občanov vedených v evidencii uchádzačov o zamestnanie (aktuálny počet nezamestnaných obyvateľov – približne 300 ľudí). Celková miera nezamestnanosti v obci je približne 10,98 % (pomer nezamestnaných obyvateľov obce vzhľadom k počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov obce). Obec z celkového počtu nezamestnaných obyvateľov eviduje približne 240 dlhodobo nezamestnaných obyvateľov. Časť nezamestnaných obyvateľov obce sa v súčasnosti zúčastňuje na tzv. aktivačnej činnosti v Národnom projekte V. v spolupráci s Úradom práce sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky a Európskym sociálnym fondom. Obec v súčasnosti zamestnáva občanov v projekte Ochrana pred povodňami a Podpora regionálnej a miestnej zamestnanosti (pomocné práce, zberný dvor, verejná zeleň, ktorí pre obec týždenne odpracujú určitý počet pracovných hodín najmä pri upratovaní verejných priestranstiev, údržbe obecného majetku, drobných stavebných prácach v prospech obce, kosení verejných priestranstiev a podobne). Z údajov o počte nezamestnaných v našej obci možno vzhľadom k počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov konštatovať, že nezamestnanosť v obci je relatívne vysoká.

- **sociálne znevýhodnené skupiny**

Hlavné skupiny obyvateľstva ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením vo všeobecnosti sú nezamestnaní a dlhodobo nezamestnaní, rodiny s deťmi (s vyšším rizikom v neúplných rodinách a rodinách s väčším počtom detí), rómske komunity, ľudia v dôchodkovom veku alebo so zdravotným postihnutím, migranti, bezdomovci a ostatné zraniteľné skupiny obyvateľstva ako drogový závislí, gembleri, týrané a zneužívané deti, obeť domáceho násillia, občania vo výkone trestu, respektíve po ukončení výkonu trestu odňatia slobody, deti po ukončení ústavnej alebo ochranej výchovy. Obec nevedie presnú evidenciu počtu sociálne znevýhodnených obyvateľov.

1.3 Analýza stavu poskytovaných sociálnych služieb podľa cieľových skupín

Z dostupných demografických údajov na základe štatistického predpokladu sme vypočítali počet občanov, ktorí budú potrebovať istú formu sociálnej pomoci, prípadne sociálnych služieb. Použili sme pri tom orientačné údaje, ktoré vymedzujú potrebu sociálnych služieb vo vzťahu k veku,

k miere závislosti na pomoci pri sebaobsluže ako aj potrebu sociálnych služieb vzhľadom na zdravotné postihnutie občana obce.

- **seniori**

Občania nad 60 rokov tvoria v súčasnosti približne 34% z celkového počtu obyvateľov, to znamená, že tvoria najväčšiu skupinu odkázanú alebo perspektívne odkázanú na sociálne služby. Sociálna infraštruktúra je určená na uspokojovanie potrieb obyvateľstva. Jej rozmiestňovanie je spojené so štruktúrou osídlenia ako aj veľkosťou obce. Zameranie a koncentrácia zariadení sociálnej infraštruktúry je priamo spojená s potrebou racionalizovať dostupnosť k nej, stanoviť ich optimálnu kapacitu vo vzťahu k dopytu. Zmenou spoločensko-ekonomického systému došlo k prerozdeleniu zdrojov a financovanie sociálnej infraštruktúry medzi štátnu správu, miestnu a regionálnu samosprávu a súkromný sektor. Najbližší Domov sociálnych služieb sa nachádza v okresnom meste Nové Zámky, v blízkom okolí je Dom seniorov v Dolnom Ohaji, Domov Jesienka v Šuranoch, Zariadenie pre seniorov v Jasovej.

V obci je v súčasnosti poskytovaná opatrovateľská služba. Opatrovateľská služba je v obci poskytovaná od roku 1997. V súčasnosti sa opatrovateľská služba realizuje dôchodcom formou donáškou obedov do domu približne v 80 prípadoch a vo dvoch prípadoch sa uskutočňuje služba formou zabezpečenia nákupu. Obec na jeden obed pre dôchodcov prispieva sumou 0,30€. Dôchodca za donášku obeda obci platí 0,27€ a za jeden nákup 0,40€. Ceny sú stanovené VZN.

Ak porovnáme predpokladanú potrebu sociálnych služieb pre seniorov s počtom existujúcich, vidíme najväčšiu potrebu pri plánovaní sociálnych služieb venovať posilneniu opatrovateľskej služby poskytovanej v domácom prostredí seniorov. Pri plánovaní pobytových sociálnych služieb, akými sú domov dôchodcov a zariadenie opatrovateľskej služby, ktoré v našej obci absentujú, je možné uvažovať o ich kombinácii, keď by sa v zariadení sociálnych služieb poskytovali podľa potrieb a zdravotného stavu občana najmä v domácom prostredí – teda terénnou formou, prípadne ambulantnou formou v dennom centre v obci s prípadným zabezpečením prepravnej služby, požičiavaním kompenzačných pomôcok, poskytovaním stravovania, s poskytovaním sociálnej služby v práci a v stredisku osobnej hygieny a to spolu so sociálnym poradenstvom. Práve tieto formy sú pre obec finančne efektívnejšie a rešpektujú najviac súkromie občanov, nevytrhávajú občanov z ich prirodzeného prostredia a umožňujú aj väčšiu spoluprácu s rodinou a komunitou v obci, čím je možné výrazne prispieť ku kvalitnému prežitiu života seniorov.

Možno predpokladať, že sa bude zvyšovať počet starších občanov obce a stupeň ich závislosti a odkázanosti na pomoc druhej osoby pri úkonoch samoobsluhy. Tieto údaje sú určujúce aj pre približné plánovanie finančných prostriedkov na príspevok za občanov v zariadeniach sociálnych služieb. Obec v súčasnosti neuhrádza príspevok za svojich občanov v zariadeniach sociálnych služieb, ale vzhľadom na vyššie uvedené je v blízkej budúcnosti potrebné počítat' s týmito nákladmi v budúcom rozpočte obce. Jedna položka je podiel na prevádzkových a oprávnených nákladoch prevádzkovateľa vo vzťahu k počtu umiestnených občanov. Druhá položka je príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy. Príspevok sa zvyšuje v závislosti od zvyšovania stupňa odkázanosti občana na sociálnu službu. V budúcich rozpočtoch obce je preto potrebné počítat' aj s týmito nákladmi.

V obci v súčasnosti na veľmi dobrej úrovni funguje Jednota dôchodcov, ktorá združuje dôchodcov obce Palárikovo a svojou činnosťou naplňuje hlavné ciele Jednoty dôchodcov Slovenska. Aktívne sa zapája do diania obce, spolupracuje s obecným úradom, domom kultúry i so základnou a materskou školou. Jej členovia sa zúčastňujú na pravidelných členských schôdzach, na výročných schôdzach, na zasadnutiach obecného zastupiteľstva i na rôznych spoločenských akciách. V spolupráci s obcou Jednota dôchodcov organizuje oslavy výročí obyvateľov nad 70 rokov a to dvakrát ročne. Taktiež v spolupráci s obcou jej členovia navštevujú priateľské mesto v Českej republike – Zubří. K pravidelným aktivitám patrí aj návšteva divadelného predstavenia v Nitre a v Bratislave. Dôchodcovia aktívne spolupracujú aj s organizáciou v Jatove a Bánove. Členovia Jednoty dôchodcov sú činní vo viacerých oblastiach a to najmä v kultúrno-spoločenskej, športovej a sociálno-zdravotníckej oblasti.

V obci je zriadený Hospic Sv. Františka z Assisi, n.o., ktorý je mimovládnu organizáciou a združuje ľudí s rovnakou filozofiou a spoločným úsilím zabezpečuje primeranú starostlivosť nevyliciteľne chorým, zomierajúcim a ich blízkym s cieľom poskytnúť pomoc klientom bez ohľadu na ich vek, pohlavie, náboženské vierovyznanie, národnosť či sociálne postavenie v spolupráci s ich blízkymi. Činnosť neziskovej organizácie spočíva v poskytovaní paliatívnej a hospicovej starostlivosti nevyliciteľne chorým a umierajúcim v snahe uspokojiť ich telesné, psychické, sociálne a duchovné potreby.

- **občania so zdravotným postihnutím**

Obec v súčasnosti eviduje vo svojom územnom obvode 81 občanov so zdravotným postihnutím. V obci sa nenachádza žiadne zariadenie sociálnych služieb pre túto skupinu odkázaných

občanov. Rozvoj samostatných sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím v časovom horizonte do roku 2014 nie je nevyhnutný. Je možné uvažovať nad spojením poskytovania sociálnych služieb pre túto cieľovú skupinu, pre seniorov a občanov v sociálnej a v hmotnej núdzi v Stredisku osobnej hygieny s pracovníčkou. Občania so zdravotným postihnutím sú systémovo riešení poskytovaním rôznych foriem kompenzácie sociálnych dôsledkov zdravotného postihnutia, ktoré sú v kompetencii štátu. V súčasnosti občania s postihnutím, o ktorých starostlivosť zabezpečuje rodina, si postačujú s využitím ďalších systémov sociálneho zabezpečenia a pomoci (dôchodok, príspevok za opatrovanie, zariadenia sociálnych služieb v okolí obce a podobne).

Sociálne služby pre občanov so zdravotným postihnutím zabezpečuje a financuje v rámci svojej kompetencie vyšší územný celok. Pre obec v tomto čase zvláštne úlohy nevyplývajú. Úlohou obce pre túto skupinu občanov je vytvárať vhodné podmienky pre občiansky a spoločenský život a to najmä dostupnosť zariadení, služieb a občianskej vybavenosti. Ďalej vytvárať podmienky pre spoločenské aktivity týchto občanov a poskytovať im sociálne poradenstvo. Obec poskytuje svojim občanom, ktorí sociálne služby potrebujú, odborné poradenstvo, prípadne inú pomoc pri zabezpečení tlačív a podobne.

V obci funguje Klub zdravotne postihnutých, ktorý má v súčasnosti 35 členov a je založený od roku 1981. V spolupráci s Jednotou dôchodcov sa členovia klubu zúčastňujú telovýchovných aktivít, organizujú odborné prednášky, posedenia, schôdzky, zúčastňujú sa celoslovenských pretekov vozíčkarov, ktoré sú usporiadané v rámci okresnej rady.

- **občania v sociálnej alebo v hmotnej núdzi**

Obec v súčasnosti disponuje údajmi o občanoch v počte približne 50 ľudí, ktorým bol zrušený trvalý pobyt v obci, ale svoju bytovú otázku si vyriešili svojpomocne. Obec ďalej eviduje 17 rodín s neprispôsobivými členmi v domácnosti.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v § 8 ods. 4 ukladá obci zabezpečiť svojmu občanovi, ktorý má právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu jej poskytovanie najneskôr do 60 dní od doručenia žiadosti občana o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby. S odôvodnením nedostatočných kapacít predovšetkým u pobytových služieb je potrebné vytvoriť v obci tieto možnosti z dôvodu, že ak obec nemôže zabezpečiť poskytovanie vo vlastnom zariadení, musí zabezpečiť občanovi poskytovanie sociálnych služieb v inom zariadení (nie vo vlastnom) s tým, že poskytne prevádzkovateľovi sociálnych služieb príspevok na zabezpečenie tejto služby –službu si pre občana obec nakúpi.

Nezisková organizácia Komunita Ľudovítov vznikla v roku 2002. Prevzala realizáciu poskytovania sociálnej pomoci a humanitárnej starostlivosti vo forme prevádzkovania resocializačného strediska pre drogovovo závislých v Ľudovítove, ktoré vzniklo ako prvé na Slovensku v novembri roku 1995. Účel, na ktorý bolo zariadenie zriadené, sa zabezpečuje vykonávaním najmä: sociálnej práce, špeciálneho sociálneho poradenstva, psychologickkej a psychoterapeutickej starostlivosti, resocializácie a resocializačných programov, rehabilitačnej činnosti a pracovnej terapie. Zariadenie vykonáva svoju činnosť pobytovou formou. Celková ubytovacia kapacita v komunite Ľudovítov je 40 lôžok.

- **pomoc rodinám s deťmi**

Pre rodiny s malými deťmi je k dispozícii materská škola v obci. Pre rodiny v núdzi je poskytované základne sociálne poradenstvo. Pre občanov, ktorí zneužívajú dávky v hmotnej núdzi, sa nerealizuje inštitút osobitného príjemcu. Táto činnosť sa vykonáva na úseku štátnych sociálnych dávok. Ide však o realizáciu funkcie osobitného príjemcu, kedy je štátna dávka poukázaná obci, obec ju následne vyplatí príjemcovi, ktorý doložením účtov potvrdí účel využitia štátnej dávky.

Do budúca je potrebné rátať s odbornou pomocou pre rodiny v krízovej životnej situácii a pre rodiny so závislým členom. Alkoholizmus v rôznych fázach, ktorý sa v rodinách často vyskytuje, môže viesť k narušeniu funkčnosti rodín, kedy hrozí riziko neplnenia základných funkcií rodiny. Pre tieto rodiny je potrebné sprostredkovať špecializované sociálne poradenstvo a sanáciu prostredníctvom spolupráce s akreditovanými neštátnymi subjektmi.

V obci funguje Klub pre rodičov a deti, ktorého cieľom je podporiť ideu materstva a rodičovstva a vytvoriť priestor pre všetkých, pre ktorých je rodina, materstvo a deti tým najdôležitejším v živote. Klub umožňuje rodičom s malými deťmi vyjsť z pozície sociálnej izolácie, zo stereotypu, ktoré im navodzujú celodenná starostlivosť o deti a rozvíjať vzťah medzi deťmi a ich rodičmi, ale aj medzi deťmi navzájom. Cieľom klubu je vytvoriť motivačné prostredie pre vzájomné pomáhajúce a učenie sa, pre stretávanie a zblížovanie sa ľudí rôzneho zázemia, vzdelania, vyznania, pre ľudí s rôznymi skúsenosťami, pre solidaritu a otvorenosť pre všetky generácie. Klub realizuje svoje činnosti v priestoroch Domu kultúry v obci, poskytuje pre rodičov a ich deti estetické a príťažlivé prostredie s voľnými aj organizovanými aktivitami zameranými na hru, pohyb a tvorivosť. Zároveň klub vytvára priestor pre bázu rodinnej svojpomoci a dobrovoľníctva (prevažne medzi rodičmi na rodičovskej dovolenke), ktorí si navzájom poskytnú základné služby, kurzy školenia zamerané na zvyšovanie zručností (napr. jazykové, počítačové kurzy, ručné práce, tréningy

pre opätovné zaradenie sa do pracovného procesu).

Pri realizácii a zabezpečovaní sociálnych služieb je dôležitá sociálna prevencia. Ide o odbornú činnosť zameranú na predchádzanie a zabraňovanie príčin vzniku, prehlbovania alebo opakovania porúch psychického, fyzického alebo sociálneho vývinu občana. Primárna a sekundárna prevencia ako celok včasným odstraňovaním príčin slúži na predchádzanie vzniku nežiaducich spoločenských situácií. Zameranie sociálnej prevencie by malo byť najvyšším princípom predchádzania sociálno-patologických javov a krízových situácií v rodinách. Obec by preventívne opatrenia v budúcnosti mohla realizovať prostredníctvom komunitných terénnych pracovníkov a pripraviť priestory na túto prácu buď v existujúcich zariadeniach, alebo v plánovanom centre sociálnych služieb.

1.4 Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb

Na základe vyhodnotenia a spracovania výsledkov dotazníkov potrebných k spracovaniu komunitného plánu bolo zistené, že základné sociálne služby podľa potrieb obyvateľov obce sú zabezpečené čiastočne. Z dôvodu nízkej návratnosti distribuovaných dotazníkov (z rozoslaných 1500 ks sa vrátilo 61 ks) možno hodnotiť ich výsledky ako málo relevantné. Z vrátených vyplnených dotazníkov vyplynulo a teda vychádzajúc z prieskumu potrieb a požiadaviek s ohľadom na budúce potreby občanov obce je zrejmé, že by bolo vhodné orientovať sa na vybudovanie zariadenia pre seniorov, na zriadenie strediska osobnej hygieny a práčovne a dopyt bol aj po zlepšení informovanosti občanov o dianí v oblasti poskytovania sociálnych služieb v obci.

1.5 SWOT analýza v sociálnej oblasti obce

Silné stránky:

- právo na poskytnutie sociálnych služieb je zaručené rovnako všetkým občanom obce
- relatívne ustálený počet obyvateľov obce
- zabezpečené základné sociálne poradenstvo (OcÚ)
- fungujúca opatrovateľská služba
- dostupná zdravotná starostlivosť s lekárňami v obci
- zabezpečené stravovacie možnosti pre dôchodcov
- dobrá spolupráca s cirkvou a ČK na území obce

- zriadený Klub pre rodičov a deti
- aktívna činnosť Komisie sociálnej, bytovej, kultúry, vzdelávania mládeže a športu
- obec podporuje existujúce združenia, ktoré v súčasnosti pôsobia na území obce a poskytujú služby obyvateľom obce, obec má záujem na fungovaní a zaistení sociálnych služieb.

Slabé stránky:

- oslabovanie a zmena hodnôt v súčasnej rodine
- starnutie populácie
- nárast rodín v kríze
- nedostatočný počet zariadení sociálnych služieb v obci
- absencia tretieho sektora v oblasti charity
- nedostatok finančných prostriedkov na rozširovanie rozsahu a druhu sociálnych služieb.

Príležitosti:

- vypracovanie Komunitného plánu sociálnych služieb obce
- zvyšovanie zodpovednosti obce za riešenie lokálnych problémov
- cielenie opatrení podľa miestnych potrieb
- rozvoj svojpomocného riešenia miestnych problémov, podpora a rozvoj dobrovoľníctva
- zintenzívnenie a rozširovanie cielenej kooperácie obce so zástupcami orgánov samosprávneho kraja a s neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb
- práca s verejnosťou za účelom zvyšovania zodpovednosti a aktívnej účasti pri riešení krízových životných situácií
- výmena dobrých skúseností a spolupráca medzi obcami, samosprávnym krajom a poskytovateľmi sociálnych služieb.

Ohrozenia:

- nepriaznivý demografický vývoj populácie a s tým súvisiaci nárast počtu sociálnych kategórií občanov odkázaných na sociálne služby
- neisté finančné zabezpečenie už prebiehajúcich aktivít
- zvyšovanie počtu obyvateľov závislých na sociálnych službách
- z dôvodu zvyšovania nákladovosti sociálnych služieb hrozí riziko zvyšovania úhrad na úkor znižovania kvality poskytovaných služieb
- absencia nízkoprahových a terénnych sociálnych služieb

- klesanie kvality poskytovaných služieb z dôvodu nedostatočného materiálno-technického a personálneho zabezpečenia
- nedostatok finančných prostriedkov na samosprávnej úrovni na výkon kompetencií obce, v tom aj na zabezpečenie sociálnych služieb.

2 CIELE A PRIORITY ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Terénne sociálne služby sú podľa dostupných štatistických údajov nedostatočne rozvinuté na celom území Slovenska, ide o sociálne služby, ktoré sú nedostatkové alebo úplne chýbajú. Požiadavka humanizácie a modernizácie sociálnych služieb SR reaguje na trendy uplatňované EÚ v tejto oblasti, ktorých cieľom je zabezpečiť pre klientov kvalitné sociálne služby. Aj v prípade rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb sa dôraz kladie na rozvoj takých druhov sociálnych služieb, ktoré prioritne umožnia klientovi zotrvať vo svojej komunite a žiť v takom type zariadenia sociálnych služieb, ktoré zodpovedá rodinnému typu zariadenia a zvyšovať variabilitu poskytovaných sociálnych služieb tak, aby si klient mohol slobodne vybrať taký druh sociálnej služby, ktorá najlepšie zodpovedá jeho potrebám. Jedným z cieľov právnej úpravy poskytovania sociálnych služieb je zabezpečiť ich profesionálny výkon a teda aj zvýšiť kvalitu poskytovaných sociálnych služieb.

2.1 Rozvoj ambulantných a pobytových služieb

Na základe uvedenej analýzy sociálnej a demografickej situácie občanov obce Palárikovo a vychádzajúc z analýzy stavu poskytovaných sociálnych služieb si obec pri komunitnom plánovaní sociálnych služieb stanovuje nasledovné ciele:

1. Podporovať zotrvanie občanov obce v ich prirodzenom prostredí, poskytovanie pobytových služieb iba v súlade s potrebou intenzívnej pomoci – poskytovať pobytové služby len vtedy, ak terénne služby nestačia pokryť potreby občanov.

- aktivity na dosiahnutie cieľa č.1:

a) rozširovať a skvalitňovať poskytovanú opatrovateľskú službu pre občanov v súlade s ich potrebami

- b) rozširovať podporné služby pre starých a osamelých občanov – donáška obedov, liekov, pomoc pri nákupoch a iné
- c) naďalej aktívne spolupracovať s DSS Nové Zámky, prípadne s Domovom Jesienka Šurany, Domom seniorov v Dolnom Ohaji a so Zariadením pre seniorov v Jasovej
- d) obec má záujem o rekonštrukciu a vybudovanie bezbariérového Strediska osobnej hygieny a práčovne podľa konkrétnych požiadaviek obyvateľov obce v budove Zdravotného strediska, ktoré sa nachádza v centre obce.

2. Zvýšiť kvalitu poskytovaných sociálnych služieb a sociálneho poradenstva realizovaných obcou.

- aktivity na dosiahnutie cieľa č.2:
 - a) na výkon opatrovateľskej služby zamestnávať pracovníkov s príslušným vzdelaním, alebo absolvovaným akreditovaným kurzom opatrovateľskej činnosti, v prípade zvýšenej potreby rozšíriť úväzok pracovníkov
 - b) zabezpečiť organizačné a technické podmienky na ďalšie a sústavné vzdelávanie svojich zamestnancov pôsobiacich v sociálnej oblasti pre potreby základného a odborného sociálneho poradenstva – kancelária prvého kontaktu
 - c) podporovať a skvalitniť poradenské a informačné služby
 - d) predchádzať vzniku a prehlbovaniu krízových situácií prostredníctvom zvýšenia sociálno-právneho povedomia jednotlivcov, skupín a komunít obce.

3. Vytvoriť organizačné, materiálne a personálne podmienky na realizáciu úloh obce podľa platného Zákona o sociálnych službách a Komunitného plánu sociálnych služieb.

- aktivity na dosiahnutie cieľa č.3:
 - a) dohodnúť spoločný postup v rámci spolupráce s ÚPSVaR Nové Zámky pri zabezpečení odbornej činnosti spojenej s posudzovaním odkázanosti občanov na sociálnu službu
 - b) zabezpečiť v rozpočte obce finančné prostriedky na túto činnosť
 - c) v budúcich rozpočtoch obce počítat' s výdavkami na sociálne služby a ich skvalitňovanie v súlade s predpokladanými potrebami

2.2 Časový plán realizácie komunitného plánu sociálnych služieb

Komunitný plán obce Palárikovo úzko participuje na PHSR obce Palárikovo 2008 – 2013. Čiastkovým cieľom je vytvoriť podmienky pre skvalitnenie spoločenského života v obci. Do tejto kategórie možno zahrnúť aj zámer obce vybudovať bezbariérové Stredisko osobnej hygieny a práčovne dostupné podľa požiadaviek obyvateľov obce.

Nakoľko finančné možnosti obce v súčasnom programovom rozpočte neuvažujú s realizáciou tohto zámeru do konca roku 2011, je potrebné túto požiadavku zahrnúť do programového rozpočtu obce na roky 2011 – 2014. Určite nie je v možnostiach obce realizovať tento zámer len z vlastných zdrojov. Zámerom je vypracovať projekt s využitím viacdrojového financovania (Európsky sociálny fond, Fond sociálneho rozvoja, podpora projektu cez MPSVR SR).

Plánované ciele a aktivity zamerané na realizáciu Komunitného plánu sociálnych služieb obce budú zabezpečené nasledovne:

Cieľ č. 1

Aktivity v odseku a), b) a c) budú plnené priebežne, podľa potrieb a odkázanosti občanov na opatrovateľskú službu. Aktivita v odseku d) sa bude realizovať do konca roka 2012.

Cieľ č. 2

Aktivity v odseku a) a b) bude realizovaná priebežne v závislosti od dopytu občanov obce po opatrovateľskej službe. Aktivity v odseku c) a d) budú realizované adresne a cielene podľa potreby.

Cieľ č. 3

Aktivita v odseku a) sa zrealizuje priebežne a aktivity v odseku b) a c) sa zabezpečia každoročne v čase prípravy rozpočtu obce na nasledujúci rok.

2.3 Spôsob vyhodnocovania komunitného plánu sociálnych služieb

Významnú úlohu v procese komunitného plánovania zohrávajú najmä miestni politici. Od nich sa očakáva, že vyjadria podporu požiadavkám občanov vo sfére poskytovania sociálnych služieb a teda aj komunitného plánovania obce. Tento plán budú priebežne monitorovať, zodpovedne posudzovať a vytvárať aj jeho finančné zabezpečenie.

Účasť na komunitnom plánovaní:

- písomné návrhy občanov – preberá na obecnom úrade poverený pracovník za sociálnu oblasť

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE PALÁRIKOVO

- ústne návrhy občanov – na obecnom úrade sa vyhotoví úradný záznam o predložennom návrhu, ktorý predkladateľ potvrdí svojim podpisom
- účasť obyvateľov obce na verejnom zhromaždení.

Komunitný plán možno meniť, napríklad v prípade zmeny jeho priorít, v prípade nových návrhov na poskytovanie sociálnych služieb a podobne. Z hľadiska časového horizontu vyhodnocovania komunitného plánu Obecné zastupiteľstvo obce Palárikovo minimálne 1x ročne prerokuje Správu o aktuálnej sociálnej situácii v obci, o plnení úloh Komunitného plánu sociálnych služieb, aktuálnej situácii a aktualizácii úloh obce v oblasti sociálnych služieb na budúce obdobie a podľa zistených skutočností bude aplikovať zistené požiadavky a návrhy do komunitného plánu obce.

Zásady uplatňovania Komunitného plánu sociálnych služieb (ďalej iba „KPSS“)

- KPSS je **základným rozvojovým dokumentom**, na ktorý sa musí prihliadať pri profilovaní všetkých rozvojových a rozvoj podporujúcich aktivít v oblasti sociálnych služieb,
- KPSS je **záväzným pre tvorbu rozpočtu obce** a jeho aktivity sú premietnuté do rozpočtu obce,
- KPSS je **základným podkladom pre tvorbu sociálnych projektov**,
- KPSS je po jeho schválení **základným rozvojovým dokumentom pre obec**,
- KPSS je rozvojový dokument, ktorého aktivity obec **priamo realizuje** (obec ako realizátor), **alebo vytvára a podporuje vytvorenie podmienok na ich realizáciu** (obec ako iniciátor, partner) s inými subjektmi v prospech sociálneho rozvoja obce,
- KPSS je rozvojový **usmerňujúci dokument pre všetky subjekty** existujúce, či majúce aktivity **na území obce**, ktoré chcú realizovať činnosti sociálneho rozvojového charakteru (podnikateľské subjekty, odborné organizácie, štátne orgány, mimovládny sektora a podobne),
- KPSS je **otvorený, verejne dostupný dokument**, priebežne aktualizovaný a reagujúci na prichádzajúce podnety, príležitosti a zmeny vnútorného a vonkajšieho prostredia,
- za implementáciu, aktualizáciu a komunikáciu KPSS sú **zodpovedné volené a výkonné orgány samosprávy obce**.

ZÁVER

Najlepšia cesta boja proti chudobe a sociálnej exklúzii (vylúčenia) je predchádzať životným krízam vedúcim k sociálnemu vylúčeniu, vytvorenie podmienok pre podporu rodinnej solidarity a prevenciu sociálneho vylúčenia zraniteľných skupín obyvateľstva. Celosvetové demografické prognózy na nasledujúce desaťročia mobilizujú v danej oblasti k prijatiu opatrení pre posilnenie prirodzených rodinných vzťahov. S cieľom zavedenia možnosti alternatívneho riešenia nepriaznivej sociálnej situácie občana, zvýšenia efektívnosti, účelnosti a dostupnosti poskytovania pomoci sa javí ako vhodné zavedenie odľahčovacích (podporných) služieb pre rodinu, ktorá sa stará o svojho člena odkázaného na pomoc. Cieľom preventívnych opatrení je včas a účinne poskytnúť pomoc najmä v prirodzenom sociálnom prostredí obyvateľa obce a jeho rodiny a kontinuálne prepojiť jednotlivé formy sociálnej prevencie od vyhľadávania cez sociálnu diagnostiku, krízovú intervenciu, nápravnú, rehabilitačnú a resocializačnú činnosť až k reintegrácii do pôvodného sociálneho prostredia.

Sociálna inklúzia (začlenenie) je proces, ktorý zabezpečuje, aby tí, ktorí sú v riziku chudoby a sociálnej exklúzie získali príležitosti a nevyhnutné zdroje na to, aby mohli plne participovať na ekonomickom, sociálnom a kultúrnom živote a mali takú životnú úroveň a blahobyt, ktorý je považovaný za obvyklý v spoločnosti, v ktorej žijú. Zabezpečuje im väčšiu účasť na rozhodovaní, čo ovplyvňuje ich životy a prístup k základným právam.

Cieľom komunitnej sociálnej práce je aktivizácia a podpora formálnych a neformálnych sociálnych sietí v rámci komunity s konečným cieľovým efektom riešenia potrieb občanov v sociálnej alebo hmotnej núdzi odkázaných na pomoc a ich začlenenie do života komunity. (zmierniť problémy súvisiace so začlenením týchto občanov do života spoločnosti, prebudiť aktivitu jednotlivcov, skupín, inštitúcií v rámci danej komunity a využitie ich vzájomnej kooperácie.

Medzi najohrozenejšie skupiny obyvateľstva z hľadiska reálneho sociálneho vylúčenia patria občania bez prístrešia, závislí, osoby po návrate z ÚV TOS, týrané osoby, ktorí stratili rodinné, pracovné, ekonomické a spoločenské zázemie a ich návrat do pôvodného prostredia, nájdenie si práce, bývania, obnovenie rodinných a sociálnych väzieb je veľmi sťažené. Preto je potrebné zabezpečiť primerané opatrenia pre zabezpečenie ich základných životných podmienok, zabezpečenia zdravotníckej a sociálnej pomoci, náhradného ubytovania, programov sociálnej rehabilitácie a resocializácie ako aj zvyšovanie informovanosti občanov obce.

